

pejskiej biblioteki cyfrowej *Europeana*, dr Jolanty Gwioździk (Uniwersytet Śląski) *Projekt „Monasticon” – od historycznej biblioteki zakonnej do platformy cyfrowej* oraz mgr Anny Wałek (Biblioteka Główna Politechniki Wrocławskiej) *Wykorzystanie zbiorów cyfrowych bibliotek na przykładzie Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej*. Różnorodność zaprezentowanych projektów świadczy o intensyfikacji prac nad rozwojem bibliotek cyfrowych oraz coraz większym zainteresowaniu, jakim cieszą się one w społeczeństwie.

Podsumowania konferencji dokonała prof. dr hab. Maria Próchnicka, która zwróciła uwagę na obecność w referatach i dyskusjach wielu nowych problemów, podkreślając, iż dynamiczne zmiany w sferze komunikacji zmuszają do poszukiwań nowych rozwiązań metodologicznych i terminologicznych. Zamykając obrady, prof. Krzysztof Migoń przywołał nazwiska wybitnych bibliologów: Karola Głombiowskiego, Radosława Cybulskiego i Janusza Dunina, którzy wprowadzili do polskiej bibliologii rozważania nad uniwersum piśmiennictwa.

Referaty zostaną opublikowane w tomie pokonferencyjnym.

Emilia Ilska i Karina Nabiałczyk

XV JUBILEUSZOWA MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA
„BIBLIOTEKI I ICH KLIENCI.
MIĘDZY PŁATNYM A BEZPŁATNYM KOMUNIKOWANIEM SIĘ
W ERZE ZASOBÓW CYFROWYCH I SIECI”.
KRAKÓW, 1–2 CZERWCA 2009

XV konferencja naukowa zorganizowana przez Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego była kontynuacją corocznych spotkań teoretyków bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, praktyków bibliotekarstwa oraz archiwistyki.

Od początku główny cel tych prestiżowych konferencji stanowiło przedstawianie oraz analiza zjawisk i przeobrażeń, które – pod wpływem nowoczesnych technologii informatycznych – w nauce o książce, bibliotece, informacji otwierają nowe obszary badawcze i zmieniają zawód bibliotekarza. Podejmowano problemy, które koncentrowały się zawsze wokół trzech nadrzędnych podmiotów: biblioteki, jej użytkownika oraz bibliotekarza. Ujmowano je jednak w różnorodnych perspektywach, przedstawiano tradycyjne i nowoczesne aspekty wzajemnych oddziaływań, uwarunkowań, przemian, wyzwań i zagrożeń towarzyszących budowaniu elektronicznego środowiska pracy z informacją i jej użytkownikiem. Wśród tematów dotychczasowych konferencji warto przypomnieć te związane ze współczesnymi standardami kształcenia bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w obliczu konieczności budowania społeczeństwa informacyjnego i obywatelskiego, łagodzeniem skutków informacyjnego wykluczenia, zapewnianiem równego dostępu do przechowywanych w bibliotekach źródeł, danych, dóbr kultury i dziedzictwa

narodowego. Równie istotne były kwestie budowania pozytywnego wizerunku bibliotek i ich pracowników, lobbingu na rzecz bibliotek, ich globalnej współpracy, prezentacji sukcesów w działalności tych placówek oraz niebezpieczeństw, wynikających np. z konkurencyjnej działalności innych dostawców informacji.

Konferencje zawsze wzbudzały duże zainteresowanie środowiska naukowego, stanowiły forum wymiany informacji o działalności międzynarodowych i krajowych ośrodków badawczych, o realizowanych grantach, najnowszych badaniach w obszarze bibliotekoznawstwa i informacji naukowej oraz ich wynikach. Referaty wygłaszali tu m.in. prof. Barbara J. Ford (Library of the University of Illinois), prof. Ian M. Johnson (The Robert Gordon University, Wielka Brytania), dr Helge Clausen (State and University Library, Aarhus, Dania), prof. Peter Brophy (Centre for Research in Library & Information Management, The Manchester Metropolitan University), Marek Sroka (Slavic and East European Library, University of Illinois). Dyskusjom teoretycznym nieodłącznie towarzyszyły przykłady najlepszych doświadczeń, praktyk i standardów wypracowanych oraz stosowanych w europejskich i amerykańskich bibliotekach naukowych, fachowych oraz publicznych. Możliwość poznania akademickich stanowisk, opinii i ocen uczestnicy spotkań zawdzięczali piętnastoletniej współpracy Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UJ z Konsulatem Generalnym USA w Krakowie. Wideokonferencje ze specjalistami z USA, np. Peterem Givlerem – dyrektorem Association of American University Presses oraz Robertem Scottem – kierownikiem Electronic Text Service w Columbia University Libraries, Josephem A. Thompsonem – koordynatorem usługi *AskUsNow*, Ann Snoeyenbos, realizatorką znanego programu badawczego *Project Muse. Scholarly Journals Online* czy Meredith Farkas, twórczynią popularnego na całym świecie serwisu *Library Success: A Best Practices Wiki* przyczyniały się m.in. do dialogu, transferu unikatowej wiedzy oraz integrowały środowisko badaczy zainteresowanych rozwiązywaniem najbardziej aktualnych problemów. Bogaty zakres tematyczny wszystkich dotychczasowych konferencji, ich innowacyjny, prekursorski charakter jest od 1995 r. źródłem inspiracji kolejnych prac i badań.

Tematem XV jubileuszowej konferencji były *Biblioteki i ich klienci: między płatnym a bezpłatnym komunikowaniem się w erze zasobów cyfrowych i sieci*. Spotkanie po raz pierwszy odbywało się w nowoczesnych pomieszczeniach przestronnego, nowego budynku Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej ulokowanego w Kampusie 600-lecia Odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego przy ul. Stanisława Łojasiewicza.

Zakres problemowy konferencji został podzielony przez organizatorów na trzy główne bloki tematyczne: 1) nowe wyzwania i konkurencyjność form bezpłatnego komunikowania (tradycyjnych i elektronicznych) wobec finansowanych z budżetu przez biblioteki, 2) zależności w organizowaniu procesów bibliotecznych (gromadzenia, przechowywania, opracowania, udostępniania, informowania, promowania, public relations) – od kreowania finansów pozabudżetowych lub wspomagania bezpłatnego oraz 3) nowe paradygmaty badań komunikowania „w” i „przez” biblioteki: klienci i biblioteki wobec zmian kulturalnych, intelektualnych, mentalnych, nowych potrzeb informacyjnych oraz wobec prób zapewnienia bezinteresownego lub pozabudżetowego zaplecza.

Tematyka wzbudziła duże zainteresowanie środowiska pracowników książki i informacji, co potwierdza liczba referentów z zagranicznych oraz krajowych ośrodków uniwersyteckich i bibliotek naukowych. Znaleźli się wśród nich m.in.: Andrea McGlinchey

(Ambasada USA w Warszawie), profesorowie Tord Høivik (Oslo University College), Christine Hagar (Graduate School of Library & Information Science, Dominican University, River Forest, Illinois), Yasar Tonta (Department of Information Management, Hacettepe University, Ankara, Turcja), Anna Sitarska (IINiB UJ), Irena Socha (IBiN UŚ) oraz Mirosław Górny (Instytut Językoznawstwa UAM). Łącznie w rocznicowym spotkaniu wzięło udział ok. 90 zaproszonych gości oraz zarejestrowanych uczestników.

W podzielonej na dwie części inauguracyjnej sesji plenarnej, której przewodniczyła prof. Wanda Pindlowa (IINiB UJ) wygłoszono w języku angielskim łącznie osiem referatów. Omówiono tu ważne zagadnienia związane z równą dostępnością do informacji w kontekście profesjonalnego rozwoju (Ian M. Johnson: *Using Equal Access to Information to Leverage Professional Development*) oraz w obliczu ekspansji darmowych usług oferowanych przez Google Incorporation, jak np. *The Google Library Project* (Marek Sroka: *The Google Library Project, Internet Archive and Open Content Alliance: Struggle for Universal Access to Digital Collections from the American Perspective*). W referacie *Funding Public Libraries in the United States. Is There Really "No Such Thing as a Free Lunch?"* A. McGlinchey poruszyła fundamentalną sprawę społecznego zainteresowania finansowaniem działalności bibliotek publicznych, a zwłaszcza zapewnianiem dostępu do komercyjnych, licencjonowanych naukowych i multimedialnych baz danych. Przedstawiła przykłady ciekawych oraz godnych naśladowania amerykańskich rozwiązań fiskalnych, które kształtują obywatelskie postawy ukierunkowane na zachowanie i rozwój gminnych placówek oświaty, kultury i demokracji. Tord Høivik w wystąpieniu zatytułowanym *Big Change. Learning and Teaching in a Digital World* zaprezentował szczegóły realizacji cyfrowego projektu *LATINA – Learning and Teaching in a Digital World*. Ten uruchomiony w Oslo University College profesjonalny kurs edukacyjny dla bibliotekarzy, nauczycieli i studentów stanowi przykład najnowocześniejszej formy kształcenia dorosłych opartej na technologii Web 2.0. Nowe narzędzia webowe wykorzystywane w procesie uczenia się i nauczania to dowody przełomowych zmian przeobrażających świat edukacji. Pracownicy bibliotek, ośrodków informacji oraz specjaliści w dziedzinie edukacji bibliotecznej muszą owe zmiany rozumieć, wykorzystywać i rozwijać. Yasar Tonta w referacie *Digital Natives and Virtual Libraries: What Does the Future Hold for Libraries?* przedstawił oczekiwania internetowych generacji – aktywnych uczestników serwisów społecznościowych jak *Facebook*, *MySpace*, *LinkedIn* wobec tradycyjnych usług bibliotecznych. W świetle słów autora przyszłość bibliotek ściśle zależy od spełnienia specyficznych i rosnących wymagań tych właśnie użytkowników, określonych w wystąpieniu jako *digital natives*.

Drugiego dnia konferencji obrady naukowe toczyły się w równoległych panelach tematycznych: panel A moderowała prof. Wanda Pindlowa, a panel B prof. Maria Kocójowa. Zaprezentowano tu łącznie w czterech sesjach 24 referaty.

Głównym tematem panelu A były problemy związane z rozwojem infrastruktury informacyjnej w Polsce w kontekście budowania społeczeństwa informacyjnego, systemy informacji naukowej oraz cyfryzacja zbiorów bibliotecznych. Kwestie relacji między samorządami a bibliotekami publicznymi stały się tematem wystąpienia prof. Anny Sitarskiej, na zjawiska zaś komercjalizacji nauki akademickiej i systemu informacji naukowej zwrócił uwagę prof. Mirosław Górny. Rozważano zagadnienia związane z: przydatnością tworzonych w bibliotekach autorskich programów komputerowych, formami elektronicz-

nej komunikacji między bibliotekami a użytkownikami, działaniami ukierunkowanymi na budowanie pozytywnego wizerunku bibliotek akademickich, prawem autorskim w tworzeniu bibliotek cyfrowych oraz zaspokajaniem potrzeb informacyjnych. Obrady panelu B poświęcone były sprawom: promocji kultury, zawłaszczania domeny publicznej, oceny kosztów procesów bibliotecznych oraz redagowania i prenumeraty periodyków. Wprowadzeniem do dyskusji stał się tu referat prof. Marii Kocójowej *Niekomercyjne komunikowanie się: rola promocji kultury na profesjonalnych konferencjach* ukazujący znaczenie informowania o działaniach kulturalnych podejmowanych przez biblioteki i ośrodki naukowe. Autorka, posługując się przykładami pochodzącymi m.in. z historii międzynarodowych konferencji naukowych IINiB UJ, prezentowała różnorodne sposoby promocji działań kulturotwórczych oraz artystycznych podejmowanych niekomercyjnie przez instytucje książki. Dr Barbara Mauer-Górska (IINiB UJ) w referacie *Ocena finansowania w zarządzaniu biblioteką* zaprezentowała metody szacujące koszty finansowania wszelkich działań bibliotecznych i omówiła pomocne w nowoczesnym zarządzaniu standardy analizy statystycznej, metodologię *evidence-based* oraz przykłady oprogramowania np. *DigiQUAL*, *MINES for Libraries* wykorzystywane w różnych typach bibliotek. Wśród poruszonych tematów znalazły się też sprawy komercyjnego wykorzystywania przez biblioteki ich zasobów na przykładzie współpracy Bodlejany z koncernem Toyoty (dr Aneta Firlej-Buzon, IINiB UW, *Archiwalne skarby czy potencjalne zasoby*). Problemom czasopism poświęcone były wystąpienia Tomasza Trancygiera ze Słowackiej Biblioteki Narodowej w Martinie i dr. Adama Jachimczyka (Instytut Bibliotekoznawstwa i Dziennikarstwa, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Elektroniczne gazety i czasopisma: sposób na oszczędności w bibliotekach?*), który przedstawił m.in. dostawców cyfrowych wydań gazet i czasopism oraz oprogramowanie służące do ich czytania. Omawiając wady oraz zalety tradycyjnych i elektronicznych periodyków gromadzonych w bibliotekach, prelegent pokazał szacunki finansowe, zgodnie z którymi cyfrowe wersje kosztują ok. 30% taniej niż ich papierowe odpowiedniki.

Podjęto również tematy związane z nowym postrzeganiem osób uczestniczących w procesach bibliotecznych i łączących ich relacji: prof. Irena Socha (IBiIN UŚ) w ważnym referacie *Czytelnik – uczestnik – użytkownik – klient biblioteki. Nazwa jako symbol relacji* przeanalizowała wielostronne powiązania instytucji bibliotecznej i bibliotekarzy z odbiorcami ich działań, dostrzegając konieczność stworzenia nowej pedagogiki bibliotecznej i nowej metodyki pracy z czytelnikiem, dostosowanej do ról społecznych użytkownika, a dr Małgorzata Pietrzak (IINiSB UW, *Rola środków perswazji w relacjach bibliotekarz – klient*) określiła funkcjonowanie pojęcia *klient* i *produkt* w obszarze biblioteki oraz wywodzące się z tradycji arystotelesowskiej retoryki, zgodne z bibliotekarską etyką zawodową zasady uczciwego marketingu, które powinny być wykorzystywane przez każdą bibliotekę. Prelegentka poruszyła ciekawy problem znaczenia językowych środków perswazji i argumentacji w codziennej pracy z czytelnikami, a także wskazała przykłady przyjaznych i przynoszących pozytywne skutki sposobów pozyskiwania oraz nawiązywania trwałych kontaktów z użytkownikami biblioteki. Pozostali prelegenci panelu B zaprezentowali zagadnienia modeli odbiorców usług bibliotecznych, zwiększania użyteczności oraz obniżania kosztów utrzymania bibliotekarskich serwisów informacyjnych i tradycyjnych usług, przyszłości bibliotekarstwa dziedzinowego, niekomercyjnych źródeł informacji, w tym także repozytoriów tekstów naukowych.

Tradycyjnie już uczestnicy mogli w Konsulacie Generalnym USA w Krakowie wziąć udział w wideokonferencji z Diane Kresh – dyrektor Arlington Public Library w Arlington w Virginii. Jej tematem były *Usługi biblioteczne w aktualnym kontekście ekonomicznym* (*Library Services in Current Economic Environment*).

W trakcie konferencji można było zwiedzić funkcjonalnie zaprojektowaną, nowoczesną, komfortowo urządzonej oraz bogato wyposażoną Bibliotekę Wydziałową Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ, po której oprowadzał jej kierownik mgr Jacek Radwan. Odbyły się również dwa pokazy: *Estreicher znany i nieznany* przedstawiony przez mgr Beatę Kurek z Biblioteki Wydziałowej WZiKS UJ oraz *Autorska książka artystyczna* Natalii Nowackiej, plastyczki specjalizującej się w artystycznych realizacjach książkowych. Z okazji jubileuszu międzynarodowych konferencji naukowych studenci IINiB UJ pod kierunkiem kustosa Biblioteki Jagiellońskiej Danuty Bromowicz oraz mgr Gabrieli Bednarskiej przygotowali okolicznościową wystawę.

Referaty wygłoszone podczas XV Jubileuszowej Międzynarodowej Konferencji Naukowej *Biblioteki i ich klienci: między płatnym a bezpłatnym komunikowaniem się w erze zasobów cyfrowych i sieci* zostały opublikowane w serii „ePublikacje Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego” Nr 6 pod redakcją prof. Marii Kocójowej (ISSN 1896-3846; ISBN 978-83-921593-3-9).

Aneta Firlej-Buzon

NAGRODA NAUKOWA SBP IM. ADAMA ŁYSAKOWSKIEGO ZA ROK 2008

W dniu 18 kwietnia 2009 r. członkowie Komisji Nagrody Naukowej SBP im. A. Łysakowskiego w składzie: Wiesław Babik, Agnieszka Bajor, Piotr Bierzczński, Artur Jazdon, Jerzy Krawczyk, Jadwiga Sadowska (przewodnicząca), Barbara Sosińska-Kalata, Jolanta Stępiak, Bronisława Woźniczka-Paruzel, Elżbieta Barbara Zybert, wskazali następujące publikacje do uhonorowania Nagrodą za rok 2008:

W kategorii prac o charakterze dokumentacyjno-informacyjnym:

Jolanta Gwioździk, Edward Różycki, *Druki XVI wieku w zbiorach biblioteki katedralnej we Lwowie*. Warszawa: Wydawnictwo DIG, 2008.

W kategorii prac o charakterze praktyczno-wdrożeniowym:

Monika Krakowska, *Nowe formy komunikacji społecznej w europejskiej przestrzeni edukacyjnej*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2008. (Prace z Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej; 16).

Laureaci otrzymują pamiątkowe medale i dyplomy.

Redakcja